

Distelvlinders geteld

Vijfduizend vlinders

Tekst: Bert Wit

De distelvlinder komt in bijna heel Europa voor van de Middellandse Zee tot Noord-Scandinavië. Dit uitgebreide gebied bezet hij jaarlijks door in het voorjaar vanuit Noord-Afrika over bergen en zeeën naar het noorden te vliegen. Aan het einde van de zomer trekt een deel van de vlinders weer naar het zuiden terug; de overige vlinders sterven als het kouder wordt. Hoe ziet de distelvlindertrek er nu uit, vliegen vlinders apart of in groepen, en hoe groot zijn die groepen?

Bert Wit

Distelvlinder.

27 mei 2003. In het dorpje Mollans-sur-Ouvèze, aan de noordwestvoet van de Mont Ventoux (Zuid-Frankrijk) is het onbewolkt, vrijwel windstil en tussen de 25 en 30 graden. Ik zit die dag te lezen naast het zwembad van mijn pension. Af en toe kijk ik naar de jachthonden van de eigenaar die op het grasveld met elkaar spelen. Tot op een gegeven moment mijn aandacht wordt getrokken door een vlinder die volgens een rechte lijn in rap tempo naar het noorden vliegt. Het is dan een uur of elf in de ochtend. Al snel komt er nog een vlinder uit het zuiden voorbij. Deze vlinder toont dezelfde doelgerichte vlucht. Dit gedrag heb ik in Nederland wel eens gezien bij *atalanta's* die in de herfst naar het zuiden trekken. Daardoor begrijp ik al snel dat het nu om trekkende distelvlinders gaat. Als ik weer naar het zuiden kijk, komen er nog meer vlinders met een snelheid van 10 tot 15 kilometer per uur aanvliegen. Ik blijf midden in een massale wolk van trekkende distel-

vlinders te zitten. Terwijl een niet aflatende stroom vlinders mij passeert, ga ik automatisch tellen. Elke minuut vliegen er over de breedte van de tuin (15 meter) twee tot twaalf vlinders naar het onbekende noorden. Ik schat dat het er gemiddeld zo'n zeven per minuut zijn. "Hoe groot is deze stroom distelvlinders nu eigenlijk?", is een vraag die zich al snel bij me opdringt. Het lijkt me een moeilijk te beantwoorden vraag, maar ik wil toch proberen me er een beeld van te vormen. Daarom besluit ik te gaan onderzoeken hoe lang de trek duurt en hoe breed het gebied is waarover de vlinders trekken.

Continue stroom De tuin verlatend zie ik in de wegberm tegenover mijn verblijf enkele grote groepen rode valeriaan. Naast een enkele kolibrievlinder en koningspage doen zich hierop zeker vijftig distelvlinders te goed aan de nectar. Een klein deel van de trekkende vlinders fourageert dus onderweg. Verder weg, in de wijnvelden zie ik overal trekkende distelvlinders de paden tussen de velden oversteken. Ze vliegen steeds op zo'n een tot twee meter hoogte en lijken nergens voor te willen stoppen. Ik kom dit beeld tegen tot een kilometer of drie tot vier oostelijk van mijn pension. Deze vlindertrek vindt een vervolg tijdens de twee dagen erna. Tussen elf uur en drie uur 's middags komt er net als op 27 mei een continue stroom van trekkende vlinders voorbij. Voor elf uur en na drie uur zijn er ook wel trekkende vlinders, maar de aantallen zijn dan beduidend lager. Op 30 mei, een dag met hetzelfde weertype als de drie dagen ervoor, is de vlindertrek plotseling afgelopen. Ik neem nu veel minder distelvlinders waar. Ze vertonen allemaal een heerlijk rustig gedrag en zitten gewoon van hun nectar te genieten. Van de energieke trekvlinders die ik de dagen ervoor zag, is er nu nog maar een enkeling.

Bert Wit

Een klein deel van de trekkende vlinders fourageert onderweg.

Rekensommetje Tenslotte de oplossing van de aan mijzelf gestelde vraag: "Hoeveel vlinders kwamen er nu eigenlijk tijdens de drie dagen met distelvlindertrek langs?" Om dit te berekenen wil ik allereerst weten hoeveel vlinders er tijdens de trekperiode de tuin van mijn pension passeerden. Bij de berekening ga ik uit van een vlindertrek van drie dagen van vier uur, waarbij over een breedte van 15 meter zeven vlinders per minuut vliegen. Een eenvoudig rekensommetje laat zien dat er in ieder geval een dikke vijfduizend vlinders door de tuin van mijn pension naar Noord-Europa zijn gevlogen. Om te becijferen hoeveel vlinders er langs de Mont Ventoux via de omgeving van Mollans-sur-Ouvèze naar het noorden vlogen, ga ik uit van een gebied met een breedte van 4 kilometer. Ik kom dan uit op een kleine anderhalf miljoen vlinders. Het is waarschijnlijk dat de wolk vlinders een veel bredere strook omvatte. Omdat ik niet in een groter gebied rond mijn pension heb gekeken heb ik dat niet kunnen vaststellen. Hoe groot de stroom dus echt geweest is, zal daarom altijd een vraag blijven. Echter, een aantal van deze trekvlinders zal zeker Nederland hebben bereikt. En dat zijn dan de ouders geweest van de vele distelvlinders die in augustus de vlinderstruiken in ons land bevolkten. ■